

אֵהָלָהָלָל

תולדות

r0548474308@gmail.com

לע"נ מרת רחל לוי בת תמרה ז"ל

בעבור תברכך נפשי (כז ד)

בעבור אשר יברכך לפני מותו (כז י)

ויש להבין במה נחלקו יצחק ורבקה אם לברך את עשיו או את יעקב.

בספר אוסרי לגפן – שינפלד ונראה דהנה מחלוקת יצחק ורבקה אם לברך את יעקה או עשיו היא מחלוקת האמוראים (סופ"ה דברכות) אם צדיק עדיף או בעל תשובה, וכמ"ש וירח את ריח בגדיו – בוגדיו.

יצחק רצה לברך את הבעלי תשובה, דיצחק הוא המעורר את הגאולה האחרונה כידוע מהסוגיא בשבת (פט.) דאומרים ליצחק אבינו אתה, והגאולה האחרונה בזכות הבע"ת שהעומד בראשם הוא משיח בן דוד.

לכן יצחק רוצה לברך את מי שיצאו ממנו בעלי תשובה, ובתחילה סבר שרק מעשיו יצאו בעלי תשובה כמ"ש על ציד בפיו – נשמות גרים המפורסמים, ולבסוף הריח גם מיעקב ריח בוגדיו הבעלי תשובה, ולכן ברך אותו, ורבקה העדיפה את הצדיקים מעיקרם.

ובכלל ישראל משפחת קהת – נושאי הארון וכלי הקודש – הם הדוגמא לצדיקים מעיקרם, לכן קהת נחשב כזוג לרבקה כמובא בספרי סו"פ הברכה (וכ"ה בב"ר סו"פ ויחי) ששה זוגות ששנותיהם שווים, רבקה וקהת וכו', ודוק.

בספר שעשועי יעקב – סטפנסקי כבר נודעו דברי המפרשים (ע"י מר"א) לפרש מחלוקת יצחק ורבקה אם ליתן הברכות לעשיו או ליעקב.

יצחק סבר שהברכות אינן שייכות ליעקב כיון שהם ברכות של גשמיות, ויעקב הוא כולו רוחניות, אבל רבקה ידעה בנבואה שיהיה זמן שלא יהיו בני ישראל במדרגה גדולה כ"כ, ויהיו צריכים לפרנסה, ולא רצתה שבני ישראל יתפרנסו מעשיו כדי שלא יהיה להם קשר והשפעה מעשיו, ולכן ראוי ליתן ליעקב גם ברכות של גשמיות.

ויש להוסיף דהנה איתא בגמ' (ברכות לה :) תנו רבנן ואספת דגנך מה תלמוד לומר, לפי שנאמר לא ימוש ספר התורה הזה מפיד, יכול דברים ככתבן, תלמוד לומר ואספת דגנך, הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי ר' ישמעאל, רשב"י אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורח בשעת הרוח תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים, שנאמר ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן, שנאמר ואספת דגנך, ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנאמר ועבדת את אויביך וגו', אמר אביי הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידן, כרשב"י ולא עלתה בידן, ע"כ.

ונראה שהמחלוקת של יצחק ורבקה זהו ממש פלוגתת רשב"י ור"י אם הדרך המעולה היא שתהיה תורה עם דרך ארץ, או תורה לחודא, רבקה ראתה בנבואה שהרבה עשו כן שלא לעסוק במלאכה ולא עלתה בידם.

ולפי"ז מובן מה דאיתא במדרש (הובא בבית הלוי) דיעקב אבינו היה בוכה כשבא לקבל הברכות.

וצ"ב הרי אמו צוותה לו לילך לקבל הברכות מאביו בנבואה, וא"כ היה זוכה בברכות אלו מדינא, ועל מה בכה, הלא אדרבה דבר חשוב מאוד היה לקבל ברכות מיצחק.

אכן על פי הנ"ל אתי שפיר, דכל הצורך של יעקב בברכות הוא מצד מה שנתגלה לאמו בנבואה דכלל ישראל לא יהיו תמיד במדרגה שלא יצטרכו לברכות של גשמיות, ורק יחידים מבני ישראל יזכו למדרגת רשב"י וחבירו, ועל ענין זה היה יעקב בוכה.

בספר גבורת שמשון – פישר ותאמר לו אמו עלי קללתך בני (כו יג) ופי' התרגום עלי אתאמר בנבואה דלא ייתון לוטיא עלך.

וי"ל בס"ד בהקדם להבין מחלוקת יצחק עם רבקה, למי יתן הברכות.

ואפשר לפרש בדרך הדרוש, דאיתא ברש"י (כה כב) דיעקב ועשיו חלקו בנחלת שני עולמות בעודם במעי אמו, ויעקב בחר לו עולם הבא ועשיו עולם הזה, ולכך רצה יצחק לברך את עשיו בחלקו והיינו עוה"ז, אבל יעקב שמגיע לו עוה"ב, אין לו שום זכות בעוה"ז.

ואי מחמת שכר מצוה של יעקב, י"ל דיצחק סבר דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ואין מגיע ליעקב שום ברכה בעוה"ז, אכן רבקה סברה דשכר מצוה בהאי עלמא איכא, א"כ אם מקיים תורה ומצוה אז יש לו גם חלק בעוה"ז.

וזהו כמו שאמר יצחק (כו לה) בא אחיך במרמה ויקח ברכתך, ואיתא במדרש (ב"ר סז ד) בחכמת התורה, והיינו כנ"ל, דכיוון שעוסק בתורה אז יש לו חלק גם בעוה"ז וכמ"ש.

והנה משמע בסוף גמ' חולין (קמב) דאם אמרינן שכר מצוה בהאי עלמא איכא, אזי שליחי מצוה אינן נזוקין גם בשכיחי הזיקא, אבל אם שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, לא אמרינן שלוחי מצוה אינן נזוקין בשכיחי הזיקא.

וא"כ אתי שפיר, דיעקב חשש ואמר אולי ימושני אבי וגוי' והבאתי עלי קללה ולא ברכה, וע"ז אמרה רבקה הגם דשכיחי הזיקא, מ"מ עלי קללתך בני, כלומר, דשכר מצוה בהאי עלמא איכא, ואז גם בשכיחי הזיקא שליחי מצוה אינן נזוקין.

ולכך מפרש התרגום עלי אתאמר בנבואה וכו', אלא וודאי משום דשכר מצוה בהאי עלמא איכא, לכך אך שמע בקולי ולך וגוי', דאם שכר מצוה בהאי עלמא איכא, אזי מגיע לך גם ברכת עוה"ז.

שמות לתרומות והנצחה בעלון 'אהל רחל'

ניתן לשלוח כעת למייל: r0548474308@gmail.com

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת.